

Richtlijn beoordelen financieringsaanvraag van een psychiatrische assistentiehond



Oktober 2025 (versie 2)
© 2025 Met een hond kan ik het leven aan

Auteurs

Steffie van der Steen
Alynda Born
Mylèn Ijpema
Gunou Mahmoud
Robin van der Meel

Gefinancierd door ZonMw

Dossiernummer: 07440122230023

Uitgever

Met een hond kan ik het leven aan
Psychiatrischeassistentiehonden.nl

Inhoud

INHOUD	2
VOORWOORD	3
WAAR GAAT DEZE RICHTLIJN OVER?.....	4
VOOR WIE IS DEZE RICHTLIJN BEDOELD?	4
WAT IS EEN PSYCHIATRISCHE ASSISTENTIEHOND?	4
HOE IS DEZE RICHTLIJN TOT STAND GEKOMEN?.....	4
KORT OVERZICHT VAN DE RICHTLIJN VOOR BEOORDELAARS.....	4
AANBEVELINGEN UITGEBREID	7
ONDERSTEUNENDE LITERATUUR	7

Voorwoord

De inzet van psychiatrische assistentiehonden is de afgelopen jaren toegenomen in Nederland. Psychiatrische assistentiehonden bieden ondersteuning aan mensen met langdurige complexe psychiatrische aandoeningen, waardoor de kwaliteit van leven en de maatschappelijke participatie verbetert. Toch is het aanvraagproces voor de financiering van een psychiatrische assistentiehond voor veel mensen een ingewikkelde procedure.

Deze richtlijn is opgesteld om bij te dragen aan een zorgvuldige, gelijkwaardige en transparante beoordeling van financieringsaanvragen voor psychiatrische assistentiehonden. De richtlijn is tot stand gekomen uit onderzoek gefinancierd door ZonMw. In dit onderzoek hebben vier ervaringsdeskundigen met een assistentiehond namelijk: Alynda Born, Mylèn Ijpema, Gunou Mahmoud en Robin van der Meel, samen met Prof. Steffie van der Steen, onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen, formeel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effectiviteit en het financieringsproces van psychiatrische assistentiehonden.

Bij dit onderzoek zijn 152 jongeren tussen de 16 en 30 jaar, zorgprofessionals, Wmo-consulenten, zorgverzekeraars, het Zorginstituut en assistentiehondorganisaties betrokken geweest als onderzoeksdeelnemers. Alle informatie over dit onderzoek is te vinden op de website: <https://psychiatrischeassistentiehonden.nl/> De eerste wetenschappelijke publicatie over dit onderzoek is hier te vinden: https://osf.io/preprints/psyarxiv/5j6wv_v1

Deze richtlijn is bedoeld voor beoordelaars en beslissers die verantwoordelijk zijn voor het toekennen of financieren van psychosociale ondersteuning, bijvoorbeeld binnen het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet.

We hopen dat deze richtlijn bijdraagt aan meer maatwerk, betere afstemming tussen betrokken partijen en vooral passende ondersteuning die iemand nodig heeft met een langdurige complexe psychiatrische aandoening.

Namens de opstellers van deze richtlijn,

Het onderzoeksteam “Met een hond kan ik het leven aan”

Oktober 2025

Waar gaat deze richtlijn over?

Deze richtlijn richt zich op de belangrijkste factoren bij het beoordelen van een (Wmo- of Jeugdwet-) financieringsaanvraag voor (begeleiding bij het opleiden van) een psychiatrische assistentiehond. Deze richtlijn is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.

In deze richtlijn komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Voor wie is deze richtlijn bedoeld?
- Wat is een psychiatrische assistentiehond?
- Hoe is deze richtlijn tot stand gekomen?
- Kort overzicht van de richtlijn
- Ondersteunende literatuur
- Aanbevelingen uitgebreid

Voor wie is deze richtlijn bedoeld?

Deze richtlijn is bedoeld voor iedereen die een beslissing moet maken over het toekennen van vergoeding voor (begeleiding bij het opleiden van) een psychiatrische assistentiehond, zoals een Wmo- of Jeugdwet-consulent, hierna te noemen beoordelaar.

Wat is een psychiatrische assistentiehond?

Een psychiatrische assistentiehond is een hulpmiddel voor mensen die vanwege een psychische beperking niet zelfstandig of voldoende kunnen deelnemen aan de maatschappij. Een psychiatrische assistentiehond kan taken uitvoeren om de beperking te verlichten en een vergrote participatie mogelijk te maken. Een psychiatrische assistentiehond voert deze taken uit voor één persoon, die hierna 'aanvrager' wordt genoemd.

Hoe is deze richtlijn tot stand gekomen?

Deze richtlijn is ontwikkeld vanuit een samenwerking tussen ervaringsdeskundigen met een psychiatrische assistentiehond en een universitair onderzoeker en is gebaseerd op gedegen wetenschappelijk onderzoek. Bij het onderzoek waren jongeren (aanvragers van 16 tot 30 jaar), GGZ-professionals, hulphondorganisaties, Wmo-consulenten en zorgverzekeraarmedewerkers als onderzoeksdeelnemers betrokken.

Kort overzicht van de richtlijn voor beoordelaars

1. Of een psychiatrische assistentiehond de kwaliteit van leven kan verbeteren voor iemand met een psychische aandoening/beperking vereist altijd individuele beoordeling.
2. Vraag ondersteunende informatie op bij betrokken deskundige(n), aangewezen door de aanvrager. Dit kunnen bijvoorbeeld professionals uit de GGZ zijn.
3. Een psychiatrische assistentiehond hoeft geen laatste redmiddel te zijn, maar wordt bij voorkeur niet ingeschakeld als eerste optie. Op basis van de interventiegeschiedenis (wat eerder is geprobeerd en met welk resultaat) kan de aanvrager beargumenteren in hoeverre de assistentiehond bijdraagt aan verbetering van de participatie en een hogere kwaliteit van leven.
4. Er zijn verschillende assistentiehondorganisaties. Vraag de aanvrager waarom de keuze op een specifieke organisatie is gevallen. Dit kan bijvoorbeeld zijn vanwege hun expertise in een bepaalde psychische aandoening.
5. Maak gebruik van de expertise en ervaring van de assistentiehondorganisatie waar de aanvrager een verzoek heeft ingediend voor een psychiatrische assistentiehond. Vraag hen op basis waarvan zij de aanvrager willen en kunnen ondersteunen.
6. De kosten van een psychiatrische assistentiehond op de korte termijn dienen altijd afgewogen te worden tegen de lange-termijnopbrengsten.
7. Uit onderzoek blijkt dat aanvragers van psychiatrische assistentiehonden hun financieringsaanvraag dikwijls negatief ervaren. Het helpt als de beoordelaar vanuit interesse het gesprek aangaat en een realistische beslistermijn afsprekt die haalbaar is.

De punten van deze richtlijn worden hierna uitgebreider besproken en toegelicht.

Aanbevelingen uitgebreid

1. Een psychiatrische assistentiehond kan helpen bij langdurige psychische aandoeningen en beperkingen die ondanks therapie, medicatie en/of andere medische interventies een grote negatieve invloed blijven houden op het leven van een persoon. De hond voert taken uit om de aandoening/beperking te verlichten waardoor de kwaliteit van leven van de persoon vergroot en deze in grotere mate (en zonder hulp van mantelzorgers of professionals) kan participeren in de samenleving. Of een psychiatrische assistentiehond dit kan bieden voor een persoon vereist een individuele beoordeling. Door middel van deze richtlijn kan een aanvraag gelijkwaardig en zorgvuldig worden beoordeeld, zodat iedere aanvrager een eerlijke en weloverwogen kans krijgt op de juiste ondersteuning.
2. Vraag ondersteunende informatie op bij betrokken deskundige(n), aangewezen door de aanvrager. Psychiatrische assistentiehonden worden ingezet wanneer eerdere interventies niet of onvoldoende hebben geholpen om de lijdensdruk van een psychische aandoening/beperking te verlichten. In deze situaties is vaak sprake van complexe multiproblematiek. Daarom is het van belang om betrokken deskundigen te raadplegen wanneer u als beoordelaar van de financieringsaanvraag informatie over de problematiek wilt meenemen in uw beoordeling. Doe dit altijd in overleg met de aanvrager. Bij betrokken deskundigen kunt u denken aan onder andere de behandelaar, psychiater, psycholoog, huisarts en (thuis)begeleider.
3. De aanvrager kan de interventiegeschiedenis toelichten (wat is er al geprobeerd en met welk resultaat) en de daaruit te verwachten meerwaarde van een psychiatrische assistentiehond beargumenteren. Betrokken deskundigen kunnen, met toestemming van de aanvrager, dit beeld onderschrijven en waar nodig aanvullen. Een psychiatrische assistentiehond hoeft geen laatste redmiddel te zijn, maar wordt bij voorkeur niet ingeschakeld als eerste optie. De aanvrager hoeft echter niet volledig uitbehandeld te zijn. De assistentiehond is geen vervanging voor behandeling en/of begeleiding, maar een middel om weer met enige zelfstandigheid deel te nemen aan de samenleving.
4. Het aanbod in assistentiehondorganisaties is divers. Hoewel het werk dat zij doen hoogspecialistisch is, is begeleider of trainer in deze sector geen beschermde titel. Vraag de aanvrager of deze kan onderbouwen waarom de keuze is gevallen op een specifieke organisatie. Factoren die kunnen meespelen in deze keuze zijn:
 - Of de organisatie een ADI- of ADEu-certificering¹ heeft.
 - Of de organisatie deelneemt aan ontwikkeling van de NEN-norm².
 - Of de organisatie zich specifiek richt op de aandoening/beperking van de aanvrager.
 - Of de organisatie werkt met een specifiek hondenras of kruising die goed aansluit bij de behoeften van de aanvrager.
 - Of de aanvrager een klik heeft met de organisatie/begeleider.

Als beoordelaar heeft u mogelijk eerder een aanvraag goedgekeurd bij een specifieke organisatie en daar positieve of negatieve ervaringen mee opgedaan. Als de aanvrager deze ervaringen wil meenemen in zijn of haar keuze, is het prettig als ze gedeeld worden. De match tussen de aanvrager en de assistentiehondorganisatie zal echter het belangrijkste uitgangspunt moeten zijn.

¹ Deze certificering houdt in dat het programma van de assistentiehondorganisaties voldoet aan de door de [ADI](#) opgestelde internationale/Europese eisen omtrent (het opleiden) van assistentiehonden.

² Deze [norm](#) zal, zodra het Nederlandse conformiteitsstelsel is uitgewerkt, kwaliteitseisen vastleggen voor opleiders. Zo ontstaat duidelijkheid over wat van de opleiding en het functioneren van assistentiehonden verwacht mag worden.

5. Assistentiehondorganisaties hebben expertise met de doelgroep, zowel de menselijke kant, als die van de hond. Een assistentiehondorganisatie die ethisch te werk gaat voert een uitgebreide screening uit. Op basis van hun expertise en ervaring beoordelen zij onder andere of de aanvrager in staat is om voor een hond te zorgen, welke taken de hond kan (leren) uitvoeren om de aandoening of beperking van de aanvrager te ondersteunen, of de woon- en leefomgeving geschikt is voor een hond, en of de aanvrager voldoende motivatie en draagkracht heeft voor het begeleidings- en opleidingstraject (al dan niet met ondersteuning van het eigen netwerk). Daarnaast wordt gekeken of de geselecteerde hond geschikt is voor de rol van assistentiehond. Door als beoordelaar van een financieringsaanvraag voor een psychiatrische assistentiehond samen te werken met de beoogde assistentiehondorganisatie, kan dubbel uitzoekwerk voorkomen worden.
6. De kosten van een psychiatrische assistentiehond op de korte termijn dienen altijd te worden afgewogen tegen de langetermijnopbrengsten. Het opleidingstraject voor een psychiatrische assistentiehond vergt een aanzienlijke investering in tijd en geld³, waarna nog verzorgings- en diergeneeskundige kosten volgen. Hierbij moet echter rekening gehouden worden met dat de hond een werkleven heeft van ongeveer acht jaar en soms iets langer. Hoewel deze interventie op korte termijn kostbaar lijkt, vallen de kosten relatief mee wanneer ze worden verspreid over de gehele werkperiode van de assistentiehond én afgezet worden tegen kosten van andere interventies die mogelijk over het verloop van acht jaar ingezet zouden worden als er geen assistentiehond zou zijn.

Hoewel een psychiatrische assistentiehond geen volledige vervanging is voor alle andere vormen van specialistische hulp, heeft onderzoek aangetoond dat de behoefte aan andere, vaak dure, interventies afnam na de inzet van een assistentiehond bij jongeren (16-30 jaar). Dit omvatte onder andere minder crisisopnames, begeleiding en medicatiegebruik. Daarnaast nam bij alle geïnterviewde jongeren de participatiegraad toe, evenals de kwaliteit van leven (op de korte en lange termijn) en de mate van zelfstandigheid⁴.

Zorgverzekeraars vergoeden dit type assistentiehond niet, onder andere omdat zij gebonden zijn aan de Zorgverzekeringswet, waarin geen aparte categorie bestaat voor hulpmiddelen bij een psychische beperking. Het is daarom niet doeltreffend om een aanvrager eerst te adviseren een financieringsaanvraag voor een psychiatrische assistentiehond in te dienen bij de zorgverzekeraar.

7. Uit het onderzoek blijkt dat aanvragers van psychiatrische assistentiehonden hun financieringsaanvraag dikwijls negatief ervaren. Het helpt als de beoordelaar vanuit interesse het gesprek aangaat, een niet-oordelende houding heeft en een realistische beslistermijn met de aanvrager afsprekt die haalbaar is. Wanneer door de beoordelaar advies wordt ingewonnen bij professionals, zoals een arts, GGZ-professional, of assistentiehondorganisatie, dient dit advies ook te worden meegenomen in de beoordeling van de aanvraag. Het mag niet zonder onderbouwing terzijde worden geschoven.

³ Aan het begin van 2024 lagen de gemiddelde kosten voor aanschaf en training rond € 20.000. De daadwerkelijke kosten hangen af van de persoonlijke situatie van de aanvrager.

⁴ Voor een wetenschappelijke publicatie hiervan, zie https://osf.io/preprints/psyarxiv/5i6wv_v1/

Ondersteunende literatuur

Voor meer informatie kunnen de volgende bronnen geraadpleegd worden:

- De website met uitgebreide informatie over het onderzoek, inclusief de wijze van uitvoering en alle resultaten: <https://psychiatrischeassistentiehonden.nl/>
- Een preprint van de eerste [wetenschappelijke publicatie](#) die voortkomt uit dit onderzoek.
- [Kamerbrief Minister Helder](#) over de vergoeding van een psychiatrische assistentiehond.
- Een [Australisch onderzoek](#) naar psychiatrische assistentiehonden voor mensen met een psychische beperking.
- Een [systematische literatuurstudie](#) van Amerikaanse onderzoekers naar het effect van assistentiehonden op het welzijn en psychosociale gezondheid.
- Uitzending van het programma [Kassa](#) over het belang van psychiatrische assistentiehonden.

Op zoek naar meer (wetenschappelijke) bronnen of zijn er vragen? Mail de onderzoekers:

info@psychiatrischeassistentiehonden.nl



rijksuniversiteit
groningen



ZonMw

